

Sinds maart 2014 mag u van Volkskunde West-Vlaanderen vzw op gepaste tijd een nieuwsbrief in uw mailbox verwachten. Wij hopen u op deze manier beter en sneller te informeren over onze activiteiten.

INHOUD

1. Zwarte Kat sessies	2
2. Zelfgemaakt speelgoed – Roos Adriaen	4
3. Snoeimes voor drijvelaars – Mark Adriaen	8
4. Op de boekenplank	11
5. Bestuur Volkskunde West-Vlaanderen	12
6. Lidmaatschap Volkskunde West-Vlaanderen	13
7. Colofon	13

1. Zwarte Kat sessies 2016

In de Zwarte Kat sessies laat Volkskunde West-Vlaanderen viermaal per jaar experten, verzamelaars en liefhebbers aan het woord. Dit zijn de thema's die elk jaar zullen weerkeren: levensrituelen die belangrijke overgangsfasen in een mensenleven markeren, tradities die verbonden zijn aan de jaarseizoenen, oude ambachten en volksverhalen. De vorm kan variëren van een lezing tot een demonstratie of een opvoering. Wat elke gast gemeenschappelijk heeft, is de passie voor volkskunde en het onderwerp waarover hij/zij vertelt.

Prijs: € 5 (incl. museumtoegang)

Waar: Volkskundemuseum, Balstraat 43, 8000 Brugge

Contact: reservatie is aangeraden: volkskundewestvlaanderen@gmail.com

Max 25 personen

In samenwerking met het Volkskundemuseum

Donderdag 21 april van 14 tot 16 uur

“Dooprituelen” door Mark Adriaen

Weet u waarvoor een doopspuit of een chrismatorium dient? En kent u nog de typische geboortegeschenken van vroeger, zoals scapulieren, dooplepels en doopschotels? Aan de komst van een nieuw leven zijn heel wat gebruiken en rituelen verbonden. Sommige oude gebruiken leven vandaag nog voort, anderen verdwenen of kregen een andere vorm. Volkskundige Mark Adriaen vertelt hoe dooprituelen zijn geëvolueerd en illustreert dit met voorwerpen uit zijn persoonlijke verzameling en met verhalen uit zijn eigen familie.

Donderdag 16 juni van 14 tot 16 uur

“Spinnen door de eeuwen heen” door Luc Adriaen & Claire Tulpin

Luc Adriaen vertelt over spinnen door de eeuwen heen, gevolgd door een demonstratie spinnen van wol en vlas door Claire Tulpin van de spingroep “Wullekobbe” uit Ieper-Zillebeke.

Donderdag 10 november van 14 tot 16 uur

“Sint-Maarten” door Antoon Naert

2. Zelfgemaakt speelgoed – Roos Adriaen

Ik ben 35 jaar en ben ook nog opgegroeid in de tijd dat ...

- Buiten spelen mijn speeltuin was
- Onderhandelen met mijn broertje een makkie was: ik speel 1 uur met de race auto's en dan mag ik vlechtjes leggen in je haar, ik speel met jou voetbal en dan speel jij mee met de barbie's, ...
- Alles mocht en kon: kamers omtoveren tot grotten vol spinnenwebben, op de muren schilderen, oops de poes ligt plots op mijn bed te slapen, ...
- Ik samen met mijn papa kampen en iglo's bouwde in de tuin
- Mijn mama ons leerde hoe we vallen moesten maken, jammer voor haar maar jaren later is ze nog steeds eens in een val getrapt
- We een speelberg in de tuin hadden waar we naar hartenlust mochten timmeren aan onze 'boot in wording'

Wat een zalige tijd was dat, en met een grote glimlach geniet ik er nog steeds van.

Alles komt terug als je zelf kinderen hebt en gek genoeg is dit ook waar. Want samen met mijn papa maakten we toen ook een mikadospel. Wij (ik, mijn zus en broer) vonden dit reuze want we mochten hiervoor mesjes gebruiken om de bast van het hout te doen of punten te slijpen. En, we mochten onze fantasie gebruiken om te kiezen welke speciale stokjes we erbij wouden. Zo is dit mikadospel toen ontstaan, gemaakt en veel gespeeld door ons.

Jaren heeft het spel in de kast blijven staan bij mama en papa. Maar plots was het daar weer, want we hadden ondertussen zelf ook kindjes die heel graag spelletjes spelen.

En toen had ik een idee: ik ga dit spel op school maken met mijn leerlingen binnen mijn les hout en montage.

Ik ben Roos Adriaen en ben dankbaar voor mijn zalige kindertijd, dat zijn heel mooie herinneringen.
Wij geven dit door aan onze kinderen en jullie mogen dit ook doen.

Dankjewel mama en papa

LES HOUT: Mikadospel

	<p>DE SCHOP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diamete r= .....cm - 2 delen: steel & schop - Versierd handvat 		<p>DE ZAAG:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - inkervingen bovenaan - Versierd handvat
	<p>DE HAMER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - 2 delen: steel & hamer - versierd handvat 		<p>DE VORK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - 1 deel, boven 3 takken - versierd handvat

	<p>DE HAAK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - 1 deel, haak bovenaan - versierd handvat 		<p>DE KOKER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - 2 delen: steel & koker - versierd handvat
	<p>DE SPEER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - 1 deel, punt bovenaan - versierd handvat 		<p>HET MES:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lengte= .....cm - diameter= .....cm - 1 deel, mes bovenaan - versierd handvat
 <p>20 TAKJES</p>	 <p>HET SPEL IS KLAAR</p>		

Weet dat mijn dooppeter, Luc Adriaen, en zijn broertje Mark, mijn papa, in hun kindertijd tijdens de jaren 1960 dit gezelschapsspel ook maakten in hun grote tuin te Poperinge en ermee speelden met hun maten.

EXTRA INFO:

- > de diameter van de 'gereedschappen' in het spel is iets groter dan de gewone stokjes
- > 20 stokjes, schors volledig verwijderen, 15 cm lengte, 7 cm diameter
- > 8 gereedschappen, met versierd handvat, 18 cm lengte, 8 à 10 mm diameter
- > De leerlingen moesten eerst de lengte en diameter bepalen adhv het vb, daarna gingen we de juiste takken kiezen aan de hand van dit blad om het spel te maken. Ik gebruikte snoeimessen, dunschillers, breekmessen, zagen, houtlijm en de kolomboor.

> Spelregels:

Deze zijn gelijk aan het gewone mikadospel, enkel zijn de gereedschappen nieuw. Een gewoon stokje is 1 punt, een gereedschap is 5 punten. Wanneer je een gereedschap gebruikt mogen de andere stokjes wel bewegen. Een gereedschap mag je maar 1x gebruiken.

de schop: 1x andere takjes "op- of losschoppen"

de vork: 1x draaien in de takjes zoals in spaghetti

de zaag: 1x zagen om takjes los te maken

de speer: 1x gericht gooien in de takkenhoop

de haak: 1x een tak losshaken van de hoop

het mes: 1x een takje "lossnijden"

de koker: met een hol bamboestuk (schuin bovenaan) kan je 1 takje of gereedschap nemen

de hamer: gewoon 1x kloppen in de takkenhoop

> De mogelijkheden zijn eindeloos....

Have fun!

Groetjes

Roos

3. Snoeimes voor druivelaars – Mark Adriaen

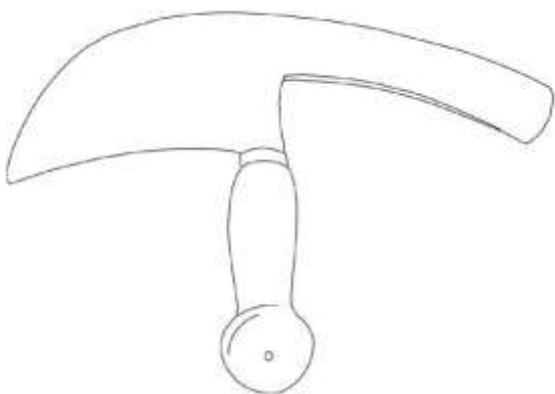

Dit smeedijzeren gereedschap kocht ik op 5 december 2014 voor € 5 op de oude markt aan Sint-Jacobs te Gent. Ik dacht aan een snoeibeitel om boomtakken te snoeien. Hiervoor is het ijzerwerk evenwel te dun. Op de hiel is er een slagmerk met de initialen LP, waarbij de P in spiegelschrift is. Hoogte 21 cm, breedte 23 cm, dikte 0,4 cm.

In mijn boeken vond ik terug dat het een snoeimes is om druivelaars te snoeien. Dit gebeurt meestal in februari.

Met de bolle bovenkant kon men een tak in de hoogte afsteken. Met de holle onderkant kon men een tak afsnijden met een trekbeweging. De bijl rechts is om met één slag door te snijden. De punt is om uit te hollen, te reinigen, te doorboren. Het ijzer onderaan werd gezet in een houten handvat.

Variant snoeimes, afgebeeld bij www.mot.be

Snoeimes van de wijngaardenier.

Frauenberg (BRD, kanton Birkenfeld),

IIIe-IVe eeuw. IJzer.

Lengte 19,5 cm, breedte 18,3 cm.

Trier, Rheinisches Landesmuseum.

Foto Nieuwenhoff.

Albert DEMAN, Wijnstok en wijn in de oudheid,
in Van Rank tot Drank, Brussel, 1990, blz. 27.

In 1154 was Gent als voornaamste stad van Vlaanderen getooid met een menigte van grote woningen en met mooie gebouwen, en lag omringd door **wijngaarden**, boomgaarden en rijke akkers. Ook Brugge, een stad van middelmatige grootte, was welbevolkt en bood allerlei economische mogelijkheden, en was omringd door **wijngaarden** en rijke landbouwgebieden. Dit werd geschreven door de Arabier Idrisi in Palermo, Sicilië, in opdracht van Roger II, koning van Sicilië.

Daniël LIEVOIS, De wijnteelt in Gent volgens Idrisi, in Van Rank tot Drank, Brussel, 1990, blz. 72-73.

Ook in Leuven werd er wijn verbouwd.

Op een miniatuur in een gebedenboek van rond 1365 hanteert een wijnranksnoeier een dergelijk gereedschap.

André VELTER & Marie-José LAMOTHE,

Le livre de l'outil, Paris 2003, blz. 77.

Op het einde van de 16de eeuw kwam de wijnproductie in onze streken in verval door de economische crisis naar aanleiding van de godsdienstoorlogen, alsook door klimaatsverandering met afkoeling.

In de 19de eeuw kwamen nieuwe pogingen om de druiventeelt hier weer her op te starten, evenwel met weinig succes, tenzij serreteelt van druiven te Hoeilaart en in kasteelserres. Ondertussen is de druiventeelt voor wijn weer succesvol in Vlaanderen.

4. Op de boekenplank

JAARBOEK VOLKSKUNDE WEST-VLAANDEREN 2012
€ 20 INCL. VERZENDINGSKOSTEN (alleen geldig in België)

5. Bestuur Volkskunde West-Vlaanderen

Maatschappelijke zetel

Volkskunde West-Vlaanderen vzw
p.a. Volkskunde
Balstraat 43
8000 Brugge

Voorzitter

Danny Vanlooce
Lorreinendreef 71
8310 Assebroek
E d_vanlooce@hotmail.com

Ondervoorzitter

Mark Adriaen
Oude Brusselseweg 99
9050 Gentbrugge
E mark.adriaen@telenet.be

Penningmeester

Emiel Decock
Brugsestraat 56
8211 Aartrijke
E decovo@telenet.be

Redactieadres

Evy Van de Voorde
Vogelzang 7
8930 Menen
E volkskunde.westvlaanderen@gmail.com

Redactie

Mark Adriaen, Emiel Decock, Ignace Kinds, Sibylla Goegebuer, Geert Souvereyns, Evy Van de Voorde, Danny Vanlooce, Katelijne Vertongen

6. Lidmaatschap Volkskunde West-Vlaanderen

Vanaf 2014 wordt het driemaandelijks tijdschrift “Mengelmaren” vervangen door een digitale nieuwsbrief die op geregelde tijdstippen verspreid wordt. Zo kunnen we de leden sneller op de hoogte houden van de geplande activiteiten. Bijgevolg wordt geen lidgeld meer gevraagd. Inschrijven kan steeds via volkskunde.westvlaanderen@gmail.com. Indien kennissen of familieleden geïnteresseerd zijn, mogen zij zich eveneens steeds inschrijven. Indien u zich op een bepaald moment toch wenst uit te schrijven, dan volstaat een berichtje via hetzelfde e-mailadres.

7. Colofon

© COPYRIGHT

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt op welke wijze ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever en de auteurs. Al het nodige werd gedaan om de auteursrechten en privacy te respecteren.

Volkskunde West-Vlaanderen werkt actief samen met het Bruggemuseum Volkskunde en met LECA.

